

ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ АВП НА ЗАСАДАХ ФІНАНСОВИХ ПОТОКІВ

Реалізація вектору євроінтеграційних трансформацій та імплементації принципів господарювання національної економіки України в європейський економічний простір неможливі без кардинальної зміни пріоритетів і важелів забезпечення сталого економічного зростання. Сучасна модель управління суспільним розвитком має реалізовувати виключно в рамках парадигми інноваційних перетворень, які постають домінантним базисом нарощування потенціалу конкурентоспроможності національної економіки та підвищення рівня добробуту населення країни.

В сучасних умовах розвитку національної економіки України одним з найбільш перспективних та експортоспроможних секторів народного господарства є агропромислове виробництво. За підсумками 2013р. Україна зайняла провідні позиції на європейському та світовому ринку зернової продукції, експортні надходження від даного сектору наблизились до 25% у структурі експортних надходжень. Разом з тим, агропромислового сектору притаманний значний комплекс проблемних питань, серед яких найгострішими постають: традиційно найнижчий рівень оплати праці та якості життя населення сільських територій; зростання безробіття на селі, відтік працездатного населення; низький рівень забезпечення господарюючих суб'єктів економічним потенціалом та фінансовими ресурсами, незавершеність аграрної реформи.

Вирішення більшості існуючих проблемних питань вітчизняних агропромислових формувань лежить у сфері впровадження у господарську практику інноваційної моделі розвитку, яка формує потужний потенціал вирішення низькі стратегічних економічних та соціальних завдань. Головним стримуючим фактором переходу на інноваційну модель розвитку національного АВП є нестача фінансових ресурсів, вирішення якої лежить у площині обґрунтування ефективних механізмів формування, розподілу, трансформації та використання фінансових потоків агропромислових бізнес-структур.

Методологічні принципи реалізації інноваційного потенціалу агропромислових підприємств визначаються площиною взаємодії економічного потенціалу з іншими складовими господарського потенціалу. Синергійний ефект проявляється в результаті скерованості руху фінансових потоків, що обслуговують весь процес здійснення господарської діяльності суб'єкта економічних відносин. Стратегічною метою реалізації інноваційного потенціалу в контексті взаємодії з іншими складовими є збільшення вартісного потенціалу підприємства, що проявляється в кінцевих результативних показниках вартості бізнесу як об'єкта купівлі-продажу на ринку [1]. Аналогічних методологічних поглядів дотримуються й інші вчені-економісти «...приріст ресурсного, господарського і вартісного потенціалів підприємства забезпечується тільки інноваційним використанням створеного ресурсного потенціалу в минулому та додатковим інвестуванням фінансових ресурсів в господарську діяльність» [2,3]. Однак, такий підхід є дещо обмеженим з позицій використання лише фінансових ресурсів, що складають основу процесу формування фінансових потоків, проте не тотожні їм за величиною та потенційними можливостями створення нової вартості. В розглянутій схемі «артеріями» забезпечення механізму інноваційного розвитку виступають саме фінансові потоки, обсяг, величина, вартість, характер руху і перетворення яких визначають потенційні можливості інноваційного розвитку агропромислових підприємств в теперішньому та майбутньому періодах.

При дослідженні характеру функціонування фінансових потоків в інноваційній діяльності підприємств АВП в якості основної проблеми їх використання можна відмітити раціональність їх розміщення. Переважна питома вага потоків, інвестованих у інноваційний розвиток агропромислових формувань, була спрямована на впровадження новітніх технологій виробництва, в т.ч. ресурсозберігаючих, освоєння виробництва нових видів продукції, в т.ч. нової техніки. Таким чином, фінансові потоки, в основному, спрямовувались на авансування технічних і технологічних нововведень. Поряд з цим, практично поза увагою менеджерів залишається інноваційна діяльність в сферах впровадження фінансових інновацій, розробки нематеріальних активів, інновацій організаційного характеру, реалізація яких постає базисом формування ефективної фінансової архітектури підприємств та механізмів розміщення фінансових потоків в активах, що виступає джерелом нарощування ринкової вартості бізнесу.

На сучасному етапі розвитку теорії і практики фінансового управління потокова концепція виявляється актуальною саме для підприємств АВП, які мають досить потужний інноваційний потенціал розвитку, що не використовується в повній мірі зважаючи на проблеми належного фінансового забезпечення. Сезонність та специфіка функціонування підприємств АВП вимагає побудови чіткого механізму управління рухом і перетворенням фінансових ресурсів з метою забезпечення безперебійного процесу виробництва і нарощування ринкової вартості. Значні експортні можливості даного сектору об'єктивно передбачають необхідність переходу на інноваційну модель

розвитку, базисом впровадження якої постає механізм управління фінансовими потоками, що покликаний забезпечити процес акумулювання і ефективного розміщення потоків в архітектурі підприємств та виходить на перший план при управлінні стратегічними процесами сектору.

Методологічні концептуальні засади механізму формування зовнішніх і внутрішніх фінансових потоків агропромислових підприємств дозволяють розробити принципову схему розмежування руху і напрямів їх формування для забезпечення інноваційного розвитку всіх галузей АПВ. Основним завданням фінансового забезпечення механізму інноваційних перетворень є акумуляція та спрямування фінансових потоків на реалізацію основних головних фінансового менеджменту в інноваційній сфері. В якості таких чинників управління агропромисловим виробництвом можна відмітити:

- збільшення обсягів фінансування фундаментальних, прикладних досліджень і науково-дослідних і конструкторських розробок нових техніки і технологій;
- фінансове забезпечення соціальної відповідальності сучасного агропромислового бізнесу [4];
- розробка та впровадження ефективних механізмів стимулювання винахідництва і новаторського процесу;
- удосконалення системи фінансового менеджменту на підприємствах та підвищення його результативності;
- фінансування програм дій мислення персоналу, надання консультаційних послуг, розвиток інноваційної організаційної культури;
- створення глобальної системи патентування, не тільки в межах національної економіки, але й на міжнародному рівні (для більшості країн світу – США).

Зовнішні фінансові потоки агропромислових формувань, які включають фінансові потоки держави, місцевих бюджетів, банківських і небанківських фінансово-кредитних установ, фінансові потоки домогосподарств, інших суб'єктів економічних відносин, іноземні фінансові потоки, доцільно спрямувати на створення ефективної інноваційної інфраструктури розвитку сектору, фінансування науково-дослідних установ, створення венчурних підприємств, розвиток міжнародного наукового співробітництва. Рух внутрішніх фінансових потоків підприємств АПВ необхідно спрямувати в напрямку впровадження результатів інноваційної діяльності, зокрема, у використання новітніх технологій виробництва й менеджменту в усіх аспектах їх господарської діяльності (рис. 1).

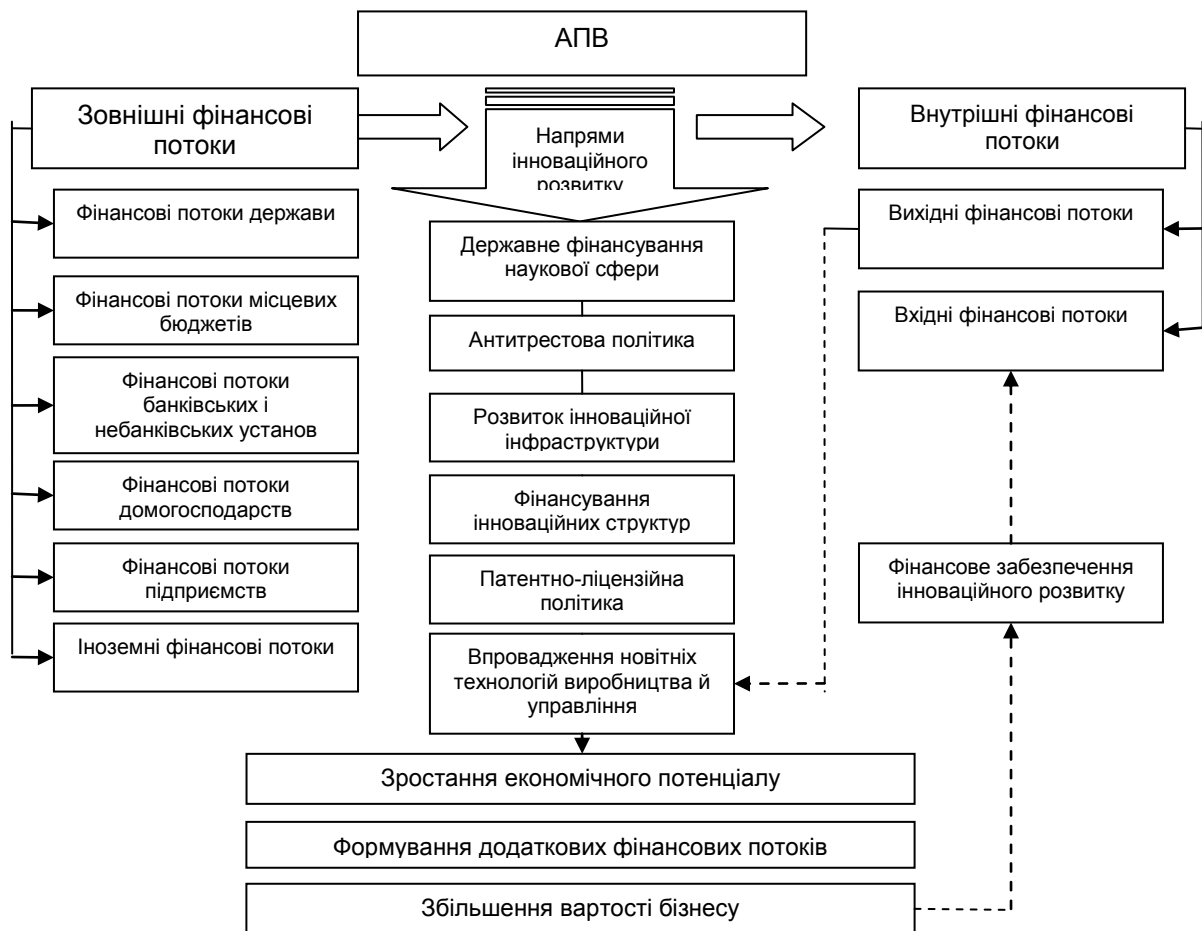

Рис. 1. Схема формування інноваційної політики управління на основі фінансових потоків агропромислових підприємств

Забезпечення дієвості схеми управління інноваційним розвитком підприємств АПВ на основі механізму формування фінансових потоків передбачає ефективну взаємодію всіх рівнів інноваційних перетворень.

Проведений аналіз свідчить, що на рівні окремих господарюючих суб'єктів перехід на інноваційну модель на 53% забезпечується за рахунок власних фінансових ресурсів. Відповідно 1,0% та 0,10% в структурі джерел фінансування інноваційної діяльності займають кошти державного бюджету та місцевих бюджетів. Досвід зарубіжних країн показує, що сфера агропромислового виробництва на сучасному етапі не є пріоритетною галуззю для фінансування науково-дослідних і конструкторських розробок з боку держави, проте, обсяги ресурсів, що спрямовуються в даний сектор, традиційно залишаються на досить високому рівні. В США уряд на підтримку наукових розробок в АПВ виділяє близько 1600-1800 млрд. дол. щорічно [5]

В зарубіжних країнах прослідковується чітка залежність рівня інноваційного розвитку від розміру державних витрат та механізму державної підтримки наукової сфери. Так, питома вага витрат на здійснення наукових досліджень в структурі річного ВВП становить: у Франції близько 1,61%. Німеччині – 2,98%, Великобританії – 1,83% Японії - 3,06%, США – 2,84%, Швеції – 3,70%. В Україні частка державних витрат на фінансування інноваційного розвитку економіки складає 0,002% (табл.1).

Таблиця 1

Питома вага витрат на фінансування інноваційної діяльності за 2009-2013рр.

Показники	2009р.	2010р.	2011р.	2012р.	2013р.
ВВП, млн. грн.	913345	1082569	1316600	1408889	1454931
Витрати державного бюджету на інноваційну діяльність, млн. грн.	127,0	87,0	149,2	224,3	24,6
Витрати на інноваційну діяльність - всього, млн. грн.	7949,9	8045,5	14333,9	11552,1	12198,4
Питома вага державних витрат на інноваційну діяльність у структурі ВВП, %	0,014	0,008	0,011	0,016	0,002
Питома вага загальних витрат на інноваційну діяльність у структурі ВВП, %	0,87	0,74	1,09	0,82	0,84

Джерело: [Розраховано автором за даними державної служби статистики України <http://ukrstat.org>]

Обмеженість фінансових можливостей Державного бюджету є однією з основних причин низького рівня інноваційної активності вітчизняних агропромислових підприємств. Зарубіжний досвід свідчить, що активізація інноваційної активності національних економік відбувається поряд із зростанням обсягів фінансування інноваційних програм розвитку. В країнах Європейського союзу питома вага витрат державного і приватного секторів на виконання наукових і науково-технічних робіт у вартості ВВП має стабільну тенденцію до зростання і в середньому по країнах ЄС складає в середньому 2,0%. Найбільш високим рівнем фінансування наукових розробок визначаються Німеччина, Великобританія, Естонія, Чеська Республіка, Японія, Швеція. В Україні даний показник станом на 2011р. склав 0,73% [5].

Таким чином, як показують проведені наукові дослідження, незадовільне фінансування інноваційних проектів розвитку вітчизняного АПВ є головним стримуючим фактором у забезпеченні сталого економічного зростання та підвищення рівня якості життя населення сільських територій. У зв'язку з цим, подальші наукові дослідження мають концентруватись у напрямі удосконалення діючих механізмів і інструментів нарощування інноваційного потенціалу на засадах достатнього фінансування інноваційної діяльності в Україні. Ядром механізму фінансового забезпечення інноваційного розвитку АПВ є фінансові потоки та їх здатність бути каталізатором соціально-економічних трансформацій на ринкових засадах господарювання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Крюкова І.О. Інноваційна модель розвитку підприємств молокопереробної галузі / І.О. Крюкова, І.Ю. Гришова // Вектор науки Тольяттинського державного університета. Серія: Економіка і управління. – 2014. - № 1(16). – С. 20-24.
2. Кужель В.В. Соціальна політика та соціальні інвестиції підприємств агропродовольчої сфери / В.В. Кужель // Економічний форум. – 2015. - № 1. – С. 286-294
3. Манзій О.П. Конкурентоспроможність підприємств аграрної сфери / О.П.Манзій // Економіка харчової промисловості 2014, № 3(23). – С.17-20
4. Митяй О. В. Концепція організаційно-економічного механізму підвищення ефективності діяльності аграрного підприємства / О. В. Митяй // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2013. – № 2 (7). – С. 39-46.
5. Статистичний збірник «Наука та інновації в Україні / [Електронний ресурс]: Режим доступу: http://ukrstat.org/uk/druk/publicat/kat_u/publnauka_u.htm